

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Magyarország története (1301–1526) (PTR1402 – PTR 1402L)

Dr. habil. Gulyás László Szaboles

00 kurzus – A magyar nép története (1301–1526)

Féléves tematika:

1. Bevezetés (a tárgy illeszkedése a NAT-hoz, a KET-hez és az érettségi vizsgakövetelményekhez). Előzmények. Magyarország az Árpád-kor végén. A tartományurasságok jellemzői.
2. Károly Róbert hatalomra kerülése és első intézkedései. A trónrajutás külpolitikai háttere.
3. Károly Róbert bel-és külpolitikája, reformjai.
4. I. (Nagy) Lajos uralma.
5. I. (Nagy) Lajos és az „európai nagyhatalom” korszaka.
6. Luxemburgi Zsigmond trónra kerülése és hatalmának megszilárdítása. A török fenyegetés.
7. Luxemburgi Zsigmond legfontosabb intézkedései, hatalmi bázisa, a császári külpolitika.
8. Hunyadi János és kora.
9. Hunyadi Mátyás trónra kerülése, intézkedései, belpolitikája.
10. Hunyadi Mátyás külpolitikája és háborúi.
11. Társadalmi jellemzők a 14–15. századi Magyarországon. Nemesség, egyház, városok, jobbágyság.
12. Gazdasági változások a 14–15. századi Magyarországon. Bel- és külkereskedelem, termelés és a városfejlődés.
13. Belpolitikai viszonyok a Jagellók korában.
14. Külpolitika, a török előretörése és a mohácsi csata.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

Szóbeli vizsga

A vizsgára bocsátás feltétele:

A szóbeli vizsgán történő részvétel feltétele a 01. számú kurzus elvégzése.

A kollokvium típusa: szóbeli.

Szóbeli vizsga témakörei:

1. Magyarország az Árpád-kor végén és a tartományurasságok.
2. Károly Róbert trónra jutása és uralkodása.
3. I. (Nagy) Lajos uralma.
4. Luxemburgi Zsigmond trónra kerülése és hatalmának megszilárdítása.
5. Luxemburgi Zsigmond uralkodása, bel- és külpolitikája.
6. Hunyadi János és kora (1437–1458)
7. Hunyadi Mátyás trónra kerülése, intézkedései, belpolitikája.
8. Hunyadi Mátyás külpolitikája és háborúi.
9. Társadalom a 14–15. századi Magyarországon.
10. Gazdaság a 14–15. századi Magyarországon.
11. Belpolitikai viszonyok a Jagellók korában.
12. A középkor végi magyar külpolitika, a török előretörése és a mohácsi csata.

Az érdemjegy kialakításának módja:

A féléves osztályzat a 01. számú kurzus gyakorlati jegyének és a szóbeli vizsga jegyének matematikai átlaga alapján kerül meghatározásra.

01 kurzus –Városfejlődés a középkori Magyarországon

Féléves tematika:

1. Bevezetés (a tárgy illeszkedése a NAT-hoz, a KET-hez és az érettségi vizsgakövetelményekhez). A középkori város kialakulása és fogalma.
2. A városok kialakulása Magyarországon és korai történetük.
3. Az Árpád-kor városai a 13. század végéig.
4. A magyar városok típusai a XIV-XV. században.
5. A mezővárosok kialakulása és jellemzőik
6. ZH
7. A „központi hely” és a „centralitási érték” fogalma.
8. A királyi „várospolitikai”. A város és a rendiség.
9. A városok jogélete és önkormányzata.
10. Áruterelés és kereskedelem középkori városainkban
11. A városi és mezővárosi társadalom.
12. A Buda-Pest-Óbuda városagglomeráció kialakulásának története.
13. ZH
14. Értékelés, javítás.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontaktóraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Az értékelés alapja nappali tagozaton 2 zárthelyi dolgozat (az első a 6. héten – március 18., a második a 13. héten – május 14., javítási lehetőség a 14. héten), valamint egy szemináriumi dolgozat beküldése április 30-ig a gulyaslsz@freemail.hu email címre.

Az értékelés alapja levelező tagozaton 1 zárthelyi dolgozat (előre megbeszéltek időpontban, a vizsgaidőszakban) és egy szemináriumi dolgozat beküldése június 15-ig a gulyaslsz@freemail.hu email címre.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A zárthelyi dolgozatok megírása az előre megbeszéltek tananyag alapján fog történni.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegy a zárthelyi dolgozatok és a beadandó szemináriumi dolgozat osztályzatainak számtani átlaga alapján tevődik össze. Amennyiben az osztályzatok közül valamelyik elégtelen, a féléves jegy is elégtelen.

A szemináriumi dolgozatban ki kell fejteni, hogy a választott téma hogyan illeszkedik NAT, KET és az érettségi vizsgakövetelmények tartalmához.

A NAT, KET és érettségi vizsgakövetelmények megismeréséhez letölthető dokumentumok

- Nemzeti Alaptanterv:
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes> (A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)
- Történelem kerettantervek:
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat
- Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:
https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/altalanos_tajekoztatasi_vizsgakovetelmenyek2017

Szakirodalom a 00. számú kurzushoz:**Összefoglaló munkák**

- Bertényi Iván: A tizennegyedik század története. Bp., 2000.
- Bertényi Iván: Szent István és öröksége. Magyarország története az államalapítástól a rendiség kialakulásáig (1000–1440). Bp., 1997.
- Csukovits Enikő: Az Anjouk Magyarországon I. rész. I. Károly és uralkodása (1309–1342). Bp., 2012. <https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/online/csukovits.pdf>
- Csukovits Enikő: Az Anjouk Magyarországon II. rész. I. Nagy Lajos és Mária uralma (1342-1395). Bp., 2019.
- Draskóczy István: A tizenötödik század története. Bp., 2000.
- Engel Pál – Kristó Gyula – Kubinyi András: Magyarország története 1301–1526. Bp., 1998. (vagy újabb kiadása)
- Engel Pál: Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig. (Magyarok Európában I.) Bp., 1990. <https://edoc.pub/42305734-engel-pal-beilleszkedes-europaba-a-kezdetektol-1440-ig-2-pdf-free.html>

- Pálffy Géza: A tizenhatodik század. Bp. 2000. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Hodoltsag-a-hodoltsag-kora-magyarorszag-torokkori-tortenete-1/a-tizenhatodik-szazad-tortenete-2/>
- Szakály Ferenc: Virágkor és hanyatlás 1440-1711. (Magyarok Európában II.) Bp., 1990.

Részletesebb irodalomlista (témánként és korszakonként az alábbiak közül érdemes választani a felkészüléshez):

- Barta Gábor – Fekete Nagy Antal: Parasztháború 1514-ben. Bp., 1973.
- Bácskai Vera: Magyar mezővárosok a 15. században. (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 37.) Bp., 1965.
- Bártfától Pozsonyig. Városok a 13–17. században. Szerk. Csukovits Enikő – Lengyel Tünde. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 35.) Bp., 2005.
- Bolla Ilona: A jogilag egységes jobbágyságról Magyarországon. Bp. 1998.
- Bónis György: Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. Kolozsvár, 1948.
- <http://adatbank.transindex.ro/cedula.php?kod=1123>
- Bónis György: Jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Bp., 1971.
- C. Tóth Norbert: A „korai rendiség” és a „rendi állam” között – országgyűlések 1301–1440 között. Vázlat In: Rendi országgyűlés – polgári parlament. Érdekképviselés és törvényhozás Magyarországon a 15. századtól 1918-ig. Szerk. Dobszay Tamás – H. Németh István – Pap József – Szijártó M. István. Bp.–Eger, 2020. 9–23.
https://www.academia.edu/42957959/A_korai_rendis%C3%A9g_%C3%A9s_a_rendi_%C3%A1llam_k%C3%B6z%C3%B6tt_orosz%C3%A1ggy%C5%B1l%C3%A9sek_1301_1440_k%C3%B6z%C3%B6tt_V%C3%A1zlat_In_Rendi_orosz%C3%A1ggy%C5%B1l%C3%A9s_polg%C3%A1ri_parlament_%C3%89rdekk%C3%A9pviselet_%C3%A9s_t%C3%B6rv%C3%A9nyhoz%C3%A1s_Magyarorsz%C3%A1gon_a_15_sz%C3%A1zadt%C3%B3l_1918_ig_Szerk_Dobszay_Tam%C3%A1s_H_N%C3%A9meth_Istv%C3%A1n_Pap_J%C3%B3zsef_Sz%C3%ADjártó_M_Istv%C3%A1n_Bp_Eger_2020_9_23
- C. Tóth Norbert: Az apátfalvi-nagylaki csata. A keresztes főserég útja Pesttől Nagylakig. In: Keresztesekből lázadók. Tanulmányok 1514 Magyarországról. Szerk. C. Tóth Norbert és Neumann Tibor. Bp., 2015. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések) 81–101.
https://www.academia.edu/22843210/Az_ap%C3%A1tfalvi_nagylaki_csata_A_keresztes_f%C5%91ser%C3%B3g_%C3%BAtja_Pestt%C5%91l_Nagylakig_In_Keresztesekb%C5%91l_l%C3%A1zadt%C3%B3l_Tanulm%C3%A1nyok_1514_Magyarorsz%C3%A1g%C3%A1r%C3%B3l_Szerk_C_T%C3%B3th_Norbert_%C3%A9s_Neumann_Tibor_Bp_2015_Magyar_T%C3%B6rt%C3%A9nelmi_Eml%C3%A9kek_%C3%89rtekez%C3%A9sek_81_101
- C. Tóth Norbert: Az 1514. márciusi országgyűlés. Politikatörténeti események Magyarországon a parasztháború kitöréséig. In: Keresztesekből lázadók.

Tanulmányok 1514 Magyarországról. Szerk. C. Tóth Norbert és Neumann Tibor. Bp., 2015. (Magyar Történelmi Emlékek. Értekezések) 31–79.

[http://real.mtak.hu/31120/1/C Toht 1514 tavaszi egy. es esem Keresztesek u.pdf](http://real.mtak.hu/31120/1/C_Toht_1514_tavaszi_ogy._es_esem_Keresztesek_u.pdf)

- Eckhart Ferenc: Magyar alkotmány és jogtörténet. Bp., 2000.
- Engel Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 5.) Bp., 1996.
- Engel Pál: Királyi hatalom és arisztokrácia viszonya a Zsigmond-korban (1387–1437). (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 83.) Bp., 1977.
- Font Márta – Fedeles Tamás – Kiss Gergely: Magyarország kormányzati rendszere (1000–1526). Pécs, 2007.
- Fügedi Erik: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorról. Bp., 1981.
- Fügedi Erik: Vár és társadalom a 13–14. századi Magyarországon. (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 82.) Bp., 1977.
- Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet. Szerk. Kubinyi András–Laszlovszky József–Szabó Péter. Bp. 2008.
- Gerics József: A középkori rendiség egyes terminusainak római és kánonjogi vonatkozásairól. In: Uő: Egyház, állam és gondolkodás Magyarországon a középkorban. Bp., 1995. (METEM Könyvek 9.)
- Granasztói György: A középkori magyar város. Bp. 1980.
- Hajnik Imre: A magyar bírósági szervezet és a perjog az Árpád- és Vegyesházi királyok alatt. Bp., 1899.
- Korai magyar történeti lexikon (9–14. század). Főszerk. Kristó Gyula. Bp., 1994.
- Kristó Gyula: Csák Máté. Bp., 1986.
- Kubinyi András: Változások a középkor végi Magyarországon. Bp., 1993.
- Kubinyi András: Főpapok, egyházi intézmények és vallásosság a középkori Magyarországon. (METEM Könyvek 22.) Bp., 1999.
- Kulcsár Péter: A Jagelló kor. Bp., 1982.
- Mályusz Elemér: A magyar köznemesség kialakulása. Századok 76 (1942) 272–305.
- Mályusz Elemér: Egyházi társadalom a középkori Magyarországon. Bp., 1971.
- Mátyás király öröksége, Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16–17. század),. Szerk. Mikó Árpád – Verő Mária – Jávora Anna. Bp., 2008.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_NEMG_kv_40_Matyas_01/?pg=85&layout=s
- Paulinyi Oszkár: Nemesfémtermelésünk és országos gazdaságunk általános alakulása a bontakozó és a kifejlett feudalizmus korszakában. Századok 106 (1972) 561–608.
- Pálffy Géza: A török elleni védelmi rendszer szervezetének története a kezdetektől a 18. század elejéig. Történelmi Szemle 38 (1996) 163–217.
- Pálosfalvi Tamás: Tettes vagy áldozat? Hunyadi László halála. Századok 149 (2015) 383–441.
https://www.academia.edu/38253296/Tettes_vagy_%C3%A1ldozat_Hunyadi_L%C3%A1szl%C3%B3_hal%C3%A1la

- Pálosfalvi Tamás: Monarchia vagy rendi állam? Gondolatok a késő középkori magyar állam jellegéről. Századok 154 (2020) 135–181.
https://www.academia.edu/43321741/Monarchia_vagy_rendi_%C3%A1llam_Gondolatok_a_k%C3%A9s%C5%91_k%C3%B6z%C3%A9pkori_magyar_%C3%A1llam_jelleg%C3%A9r%C5%91l
- Szabó István: A falurendszer kialakulása Magyarországon (10–15.. század). Bp., 1971.
- Szabó István: A parasztság társadalmi rétegei a középkor végén. In: Uő: Tanulmányok a magyar parasztság történetéből. Bp., 1948.
- Szakály Ferenc: A mohácsi csata. Bp., 1975.
- Szűcs Jenő: Városok és kézművesség a 15. századi Magyarországon. Bp., 1955.
- Szűcs Jenő: Vázlat Európa három történeti régiójáról. Bp., 1983.
- Teke Zsuzsa: Hunyadi János és kora. Bp., 1980.
- Tringli István: Megyék a középkori Magyarországon. In: Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére. Szerk. Neumann Tibor – Rácz György. (Társadalom-és művelődéstörténeti Tanulmányok 40 – Analecta Mediaevalia III) Bp.- Piliscsaba, 487–518. (Egy verziója: <http://hbml.archivportal.hu/data/files/144624219.pdf>)
- Werbőczy István: Tripartitum. A dicsőséges Magyar Királyság szokásjogának hármaskönyve. Tudománystár. Sorozatszerk. Gazda István. Bp., 1990.

Források:

- Képes Krónika: Bp., 1971.
- Magyar történeti szöveggyűjtemény. 1000–1526. Szerk. Bertényi Iván. Bp., 2000.
- Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból. I–II. Szerk. Bolla Ilona – Rottler Ferenc. (bármely kiadás)

Szakirodalom a 01. számú kurzushoz

Mindenki számára kötelező olvasmány: Granasztói György: A középkori magyar város. Bp. 1980. című munkája.

1. A középkori város kialakulása és fogalma.

- Blazovich László: A középkori európai város születése és jogélete. In: Mezővárosok a Dél-Alföldön. Szerk. Erdész Ádám – Halmágyi Miklós. Gyula, 2022. 7–30.
- Budapest története I. Budapest története az őskortól az Árpád-kor végéig. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 219–235. (a vonatkozó részt írta Györffy György)
https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_01/?pg=0&layout=s
- Henri Pirenne: A középkori gazdaság és társadalom története. Bp. 1983. 57–111.
- Ladányi Erzsébet: A városfogalom kutatásának módszertani kérdései. Történelmi Szemle 34 (1992) 271–283. http://www.tti.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1992_3-4/ladanyi.pdf

2. A városok kialakulása Magyarországon és korai történetük.

-Fügedi Erik: A városok kialakulása Magyarországon. In: Uő: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorból. Bp. 1981. 311-335.

A kötet ingyenes regisztráció után letölthető innen:

<https://canadahun.com/temak/t%C3%B6rt%C3%A9nelemmel-kapcsolatos-k%C3%B6nyvek.58429/page-2>

-Kubinyi András: „A magyar várostörténet első fejezete” In: Studia Miskolcinsia 2. Társadalomtörténeti tanulmányok. Szerk. Fazekas Csaba. Miskolc, 1996. 36-46.

-Kubinyi András: Városfejlődés és vásárhálózat a középkori Alföldön és a Alföld szélén. (Dél-Alföldi évszázadok 14.) Szeged, 2000. 105–121.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/CSOM_Dae_14/?pg=109&layout=s

-Mályusz Elemér: A magyarság és a városi élet a középkorban. Századok 78 (1944) 36-62.

http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/arcanum/Szazadok_1944/adatok.html

-Pleidell Ambrus: A magyar várostörténet első fejezete. Századok 68 (1934) 1-44, 158-200, 276-313.(csak a kontinuitással kapcsolatos rész)

http://real-j.mtak.hu/13685/1/Szazadok_1934.pdf

-Székely György: A pannóniai települések kontinuitásának kérdése és a hazai városfejlődés kezdetei. Tanulmányok Budapest múltjából 12 (1957) 7–23.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_BPTM_TBM_12/?pg=8&layout=s

3. Az Árpád-kor városai a 13. század végéig

-Budapest története I. Budapest története az őskortól az Árpád-kor végéig. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 235-247. (a vonatkozó részt írta Györffy György)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_01/?pg=0&layout=s

-Fügedi Erik: Középkori magyar városprivilegiumok. In: Uő: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorból. Bp. 1981. 238-311. vagy Tanulmányok Budapest múltjából 15. Bp. 1959. 81-104.

http://epa.oszk.hu/02100/02120/00014/pdf/ORSZ_BPTM_TBM_14.pdf

-Szende Katalin: A magyar városok kiváltságolásainak kezdetei. In: Debrecen város 650 éves. Várostörténeti tanulmányok. (Speculum Historiae Debreceniense 7.). Szerk. Bárány Attila – Papp Klára – Szálkai Tamás. Debrecen 2011. 23–48. (Ez és más témába vágó tanulmányai:

<https://ceu.academia.edu/KatalinSzende>)

-Fügedi Erik: Székesfehérvár középkori alaprajza és a polgárság kezdetei Magyarországon. Településtudományi Közlemények 20 (1967) 31-45.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_TelepulestudomanyiKozlemenyek_20/?query=sz%C3%A9kesfeh%C3%A9rv%C3%A1r%20k%C3%B6z%C3%A9pkori%20alaprajza%20%C3%A9s%20a%20polg%C3%A1rs%C3%A1g%20kezdetei%20magyarorsz%C3%A1gon&pg=32&layout=s

-Székely György: A székesfehérvári latinok és vallonok a középkori Magyarországon. In: Székesfehérvár évszázadai 2. Középkor. Székesfehérvár, 1972. Szerk. Kralovánszky Alán. 45-72.

-Szűcs Jenő: Az utolsó Árpádok. Bp. 2002. 75-90. <https://www.szaktars.hu/osiris/view/szucs-jeno-az-utolso-arpadok-millenniumi-magyar-tortenelem-historikusok-2002/?pg=0&layout=s>

-Szende Katalin: Az ispánsági vártól a királyi városig - miért, hogyan - vagy miért nem? In: Kő kövön. Stein auf Stein. Dávid Ferenc 73. születésnapjára. Festschrift für Ferenc Dávid. Szerk. Mentényi Klára – Simon Anna – Szentesi Edit. Bp., 2013, 127–142.

https://www.academia.edu/5048052/Az_isp%C3%A1ns%C3%A1gi_v%C3%A1r%C3%B3l_a_kir%C3%A1lyi_v%C3%A1rosig_-_mi%C3%A9rt_hogyan_-_vagy_mi%C3%A9rt_nem

4. A magyar városok típusai a XIV-XV. században.

-Fügedi Erik: Topográfia és városi fejlődés a középkori Óbudán. In: Tanulmányok Budapest múltjából 13. Bp.1959. 7-56.

http://epa.oszk.hu/02100/02120/00013/pdf/ORSZ_BPTM_TBM_13_007.pdf

-Kubinyi András: A magyarországi városhálózat XIV-XV. századi fejlődésének néhány kérdése. In: Tanulmányok Budapest múltjából 19. Bp. 1972. 39-56.

http://epa.oszk.hu/02100/02120/00019/pdf/ORSZ_BPTM_TBM_19_039.pdf

-Kubinyi András: A XV-XVI. századi magyarországi városi fejlődés kérdéseihez. Századok 99 (1965) 513-521. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1965/?pg=530&layout=s

-Ladányi Erzsébet: Libera villa, civitas, oppidum. Terminológiai kérdések a magyar városfejlődésben. Történelmi Szemle 23 (1980) 450-477. http://real-j.mtak.hu/5733/1/TortenelmiSzemle_1980.pdf

-Szűcs Jenő: Az utolsó Árpádok. Bp. 2002. 370–384.

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/szucs-jeno-az-utolso-arpadok-millenniumi-magyar-tortenelem-historikusok-2002/?pg=0&layout=s>

-Kubinyi András: „Szabad királyi város” – „Királyi szabad város”? Urbs 1 (2006) 51–61.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_urbs_01_2006/?pg=52&layout=s

-Kubinyi András: Városhálózat a késő középkori Kárpát-medencében. Történelmi szemle 46 (2004) 1–31. http://real-j.mtak.hu/5745/1/TortenelmiSzemle_2004.pdf

-Gulyás László Szabolcs: Civitas vagy oppidum? Szempontok 15. századi mezővárosaink jogi terminológiájának vizsgálatához. In: Arcana tabularii. Tanulmányok Solymosi László tiszteletére I-II. kötet Szerk.: Bárány Attila – Dreska Gábor – Szovák Kornél. Budapest-Debrecen 2014. I. kötet, 391-403.

https://www.academia.edu/10026098/Civitas_vagy_oppidum_Szempontok_15._sz%C3%A1zadi_mez%C5%91v%C3%A1rosaink_jogi_terminol%C3%B3gi%C3%A1j%C3%A1nak_vizsg%C3%A1lat%C3%A1hoz_Civitas_or_oppidum_Viewpoints_of_investigating_the_legal_terminology_of_market_towns_in_the_15th_century

5. A mezővárosok kialakulása és jellemzőik

-Bácskai Vera: Magyar mezővárosok a 15. században. (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új Sorozat 37.) Bp. 1965.

-Fügedi Erik: Mezővárosaink kialakulása a XIV. században. In: Uő: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorból. Bp. 1981. 336-365. vagy Történelmi Szemle 15 (1972) 321-342.

adtplus.arcanum.hu/hu/view/TortenelmiSzemle_1972/?query=-

[Fügedi%20Erik%3A%20Mez%C5%91v%C3%A1rosaink%20kialakul%C3%A1sa%20a%20XIV.%20sz%C3%A1zadban.%20&pg=330&layout=s](http://adtplus.arcanum.hu/hu/view/TortenelmiSzemle_1972/?query=-F%C3%BCgedi%20Erik%3A%20Mez%C5%91v%C3%A1rosaink%20kialakul%C3%A1sa%20a%20XIV.%20sz%C3%A1zadban.%20&pg=330&layout=s)

vagy: https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1972_3-4/fugedi.pdf

-Gulyás László Szabolcs: A középkori mezővárosok gazdasági-társadalmi szerepének megítélése a történeti szakirodalomban. Valóság 52 (2009) 2. sz. 69-81.

https://www.academia.edu/2997798/A_k%C3%B6z%C3%A9pkori_mez%C5%91v%C3%A1rosok_gazdas%C3%A1gi-t%C3%A1rsadalmi_szerep%C3%A9nek_meg%C3%ADt%C3%A9se_a_t%C3%B6rt%C3%A9nelmi_szakirodalomban_Evaluation_of_the_Socio-economic_Role_of_Medieval_Market-towns_in_the_Historical_literature

-Kubinyi András: Városfejlődés és vásárhálózat a középkori Alföldön és az Alföld szélén. Dél-alföldi évszázadok 14. Szeged, 2000. 121-157.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/CSOM_Dae_14/?pg=0&layout=s

-Mályusz Elemér: A mezővárosi fejlődés. In: Tanulmányok a parasztság történetéhez Magyarországon a XIV. században. Szerk. Székely György. Bp. 1953. 128-191.

-Petrovics István: A középkori mezővárosi gazdálkodás. In: Kubinyi András – Laszlovszky József – Szabó Péter: Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet. Bp., 2008. 447–465.

https://www.academia.edu/5487064/A_k%C3%B6z%C3%A9pkori_mez%C5%91v%C3%A1rosi_gazd%C3%A1llkod%C3%A1s_In_Kubinyi_Andr%C3%A1s-Laszlovszky_J%C3%B3zsef-Szab%C3%B3_P%C3%A9ter_Gazdas%C3%A1g_%C3%A9s_gazd%C3%A1llkod%C3%A1s_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_Magyarorsz%C3%A1gon_gazdas%C3%A1gt%C3%B6rt%C3%A9net_anyagi_kult%C3%B1ra_r%C3%A9g%C3%A9szet_Martin_Opitz_Kiad%C3%B3_Bp._2008._447-465

-Bellon Tibor: Az alföldi mezővárosok fejlődésének gazdasági háttere. Etnographia, 107 (1996) 1–2. sz. 85–102. <https://terebess.hu/keletkultinfo/bellon9.html>

-Gulyás László Szabolcs: A mezővárosok kialakulásának birtokjogi vonatkozásai. In: Cluj – Kolozsvár – Clausenburg 700. Várostörténeti tanulmányok. Studii de istorie urbana. Főszerk. Lupescu Makó Mária. Szerk. Ionut Costea – Ovidiu Ghitta – Sipos Gábor –Rüsz Fogarasi Enikő. Kolozsvár, 2018. 321–328.

https://www.academia.edu/38244940/A_mez%C5%91v%C3%A1rosok_kialakul%C3%A1s%C3%A1nak_birtokjogi_vonatkoz%C3%A1sai_The_Property_Right_Aspects_of_the_Market-Towns_Development

-Gulyás László Szabolcs: Megjegyzések az északkelet-magyarországi mezővárosok középkori fejlődésének jellemzőihez. Századok 147 (2013) 317–346.

https://www.academia.edu/3353626/Megjegyz%C3%A9sek_az_%C3%A9szakkelet-magyarorsz%C3%A1gi_mez%C5%91v%C3%A1rosok_k%C3%B6z%C3%A9pkori_fejl%C5%91d%C3%A9s%C3%A9nek_jellemz%C5%91ihez_Remarks_on_the_Features_of_the_Development_of_Market-towns_in_North-Eastern_Hungary_in_the_Middle_Ages

6. A „központi hely” és a „centralitási érték” fogalma.

-Fügedi Erik: Koldulórendek és városfejlődés Magyarországon. In: Uő: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorból. Bp. 1981. 57-88. vagy Századok 106 (1972) 69-95.

A kötet ingyenes regisztráció után letölthető innen:

<https://canadahun.com/temak/t%C3%B6rt%C3%A9nelemmel-kapcsolatos-k%C3%B6nyvek.58429/page-2>

-Kubinyi András: A középkori magyar városhálózat hierarchikus térbeli rendjének kérdéséhez. településtudományi közlemények 23 (1971) 58–78.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_TelepulestudomanyiKozlemenyek_23/?pg=59&layout=s

-Kubinyi András: Városfejlődés és vásárhálózat a középkori Alföldön és az Alföld szélén. Dél-alföldi évszázadok 14. Szeged, 2000. 7-49.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/CSOM_Dae_14/?pg=0&layout=s

-Kubinyi András: Városhálózat a késő középkori Kárpát-medencében. Történelmi szemle 46 (2004) 1–31. http://real-j.mtak.hu/5745/1/TortenelmiSzemle_2004.pdf

-Kosza László: Püspöki székhely és városfejlődés. (Pécs központi funkciói és vonzáskörzete a XIV. század közepéig) In: Kelet és nyugat között. Történeti tanulmányok Kristó Gyula tiszteletére. Szerk. Kosza László. Szeged, 1995. 233-273.

-Petrovics István: Püspöki székhely és város: Pécs a középkorban. In: Pécs az egyházörténet tükrében. tanulmányok. Szerk. Erdős Zoltán – Kindl Melinda. Pécs, 2010. 79–92.

https://www.academia.edu/3733069/P%C3%BCsp%C3%B6ki_sz%C3%A9khely_%C3%A9s_v%C3%A1ros_P%C3%A9cs_a_k%C3%B6z%C3%A9pkorban

-Szende Katalin: "Civitas opulentissima Varadiensis." Püspöki székhely és városfejlődés a középkori Váradon. In: Nagyvárad és Bihar a korai középkorban. (Tanulmányok Biharország történetéről 1.) Szerk. Zsoldos Attila. Nagyvárad, 2014. 101–128.

https://www.academia.edu/10574453/Civitas_opulentissima_Varadiensis_P%C3%BCsp%C3%B6ki_sz%C3%A9khely_%C3%A9s_v%C3%A1rosfejl%C5%91d%C3%A9s_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_V%C3%A1radon_Bishops_see_and_urban_development_in_medieval_V%C3%A1rad_Oradea

7. A királyi „várospolitiká”. A város és a rendiség.

-Bónis György: Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. Bp. 2003. 49-62. és 348-357. <https://www.szaktars.hu/osiris/view/bonis-gyorgy-huberiseg-es-rendiseg-a-kozepkori-magyar-jogban-millenniumi-magyar-tortenelem-historikusok-2003/?pg=0&layout=s>

Vagy az eredeti kiadás („A nyugati rendi alkotmány kibontakozása” és ”A polgárság és jobbágyság” című fejezetek. <http://adatbank.transindex.ro/cedula.php?kod=1123>

-Kubinyi András: A magyarországi városok országrendiségének kérdéséhez (különös tekintettel az 1458-1526 közti időre). Tanulmányok Budapest múltjából 21. Bp. 1979. 7-48. http://epa.oszk.hu/02100/02120/00021/pdf/ORSZ_BPTM_TBM_21_007.pdf

-Ladányi Erzsébet: Zsigmond törvényhozása és a városok 1405-ben. In: Scripta manent. Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére. Szerk. Draskóczy István. Bp. 1994. 111-114.

-Mályusz Elemér: Polgárságunk részvétele a középkori országgyűléseken. Protestáns Szemle 36 (1927) 142-146.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/ProtestansSzemle_1927/?pg=159&layout=s

-Teke Zsuzsa: Adalékok Zsigmond várospolitikájához 1387–1405. In: Változatok a történelemre: tanulmányok Székely György tiszteletére. (Monumenta historica Budapestinensia; vol 14). Szerk. Erdei Gyöngyi – Nagy Balázs. Bp., 2004. 225–233. <http://mek.oszk.hu/09300/09311/09311.pdf>

-Szende Katalin: Mennyit ér a kiváltság? Városprivilegiumok kibocsátása és rendelkezéseik betartása I. Károly alatt. In: Pénz, posztó, piac. Szerk. Weisz Boglárka. Bp., 2016. 285–339.

https://www.academia.edu/33283398/Mennyit_%C3%A9r_a_kiv%C3%A1lts%C3%A1g_V%C3%A1rosprivil%C3%A9giumok_kibocs%C3%A1t%C3%A1sa_%C3%A9s_rendelkez%C3%A9sek_betart%C3%A1sa_I._K%C3%A1roly_alatt_What_is_the_privilege_worth_Issuing_and_handling_town_privileges_in_Hungary_during_the_reign_of_Charles_I_Anjou_in_P%C3%A9nz_poszt%C3%B3_piac_ed._Weisz_Bogl%C3%A1rka._Budapest_2016_pp._285-339

-Szende Katalin: Nundinae seu forum annuale. Sokadalomtartási engedélyek Nagy Lajos várospolitikájában. In: Hatalom, adó, jog. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Szerk. Weisz Boglárka – Kádas István, Bp., 2017. 231–261. https://www.academia.edu/37204135/Nundinae_seu_forum_annuale._Sokadalomtart%C3%A1si_enged%C3%A9lyek_Nagy_Lajos_v%C3%A1rospolitik%C3%A1j%C3%A1ban_Grants_to_hold_annual_fairs_in_the_urban_policy_of_Louis_the_Great

8. A városok jogélete és önkormányzata.

-Bácskai Vera: A mezővárosi önkormányzat a XV. században és a XVI. század elején. In: Tanulmányok a magyar helyi önkormányzat múltjából. Szerk. Bónis György-Degré Alajos. Bp. 1971. 9-34.

-Iványi Béla: Vázlatok Eperjes szabad királyi város középkori jogéletéből. Századok 43 (1909) 218-231, 281-297. http://real-j.mtak.hu/13666/1/Szazadok_1909.pdf

-Ladányi Erzsébet: Az oppidum fogalom használata a középkori Magyarországon. Az oppidumok jogélete. Levéltári Szemle 42 (1992) 3-12.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/LeveltariSzemle_42_1992/?pg=352&layout=s

-Ifj. Szentpétery Imre: A tárnoki ítélőszék kialakulása. Századok 68 (1934) 510-590.
<http://real-j.mtak.hu/13685/>

-Lakatos Bálint: Mezővárosi és falusi önkormányzati testületek Magyarországon a késő középkorban. Századok 148 (2014), 495–530.

https://www.academia.edu/7204180/Mez%C5%91v%C3%A1rosi_%C3%A9s_falusi_%C3%B6nkorm%C3%A1nyzati_test%C3%BCletek_Magyarorsz%C3%A1gon_a_k%C3%A9s%C5%91_k%C3%B6z%C3%A9pkorban._Councils_in_Late_Medieval_Hungarian_Market_Towns_Oppida_and_Villages_Sz%C3%A1zadok_148_2014_2._sz._495_530

-Gulyás László Szabolcs: A mezővárosi ingatlanforgalom szokásjoga a 14–16. századi Zemplén megyében és környékén. Történelmi Szemle 58 (2016) 1. sz. 23-61.

https://www.academia.edu/25082239/A_mez%C5%91v%C3%A1rosi_ingatlanforgalom_szok%C3%A1sjoga_a_14_16._sz%C3%A1zadi_Zempl%C3%A9n_megy%C3%A9ben_%C3%A9s_k%C3%B6rny%C3%A9k%C3%A9n_The_Customary_Law_of_Real_Estate_Trade_in_Market_Towns_in_the_14th_to_16th_Centuries._The_Case_of_Zempl%C3%A9n_County_and_its_Region

-Gönczi Katalin: A városi jog és feljegyzései a középkori Magyarországon. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta juridica et politica. Tomus LIV. Fasciculus 7. Szeged, 1998. http://acta.bibl.u-szeged.hu/6975/1/juridpol_054_fasc_007_001-019.pdf

-Petrovics István: Elöljárók, oklevéladás és városigazgatás a középkori Pécsen. In: Ünnepi kötet Dr. Blazovich László egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szerk. Balogh Elemér – Homoki-Nagy Mária. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta juridica et politica. Tomus LXXV.) Szeged, 2013. 545–551.

http://acta.bibl.u-szeged.hu/30671/1/juridpol_075_545-551.pdf

-Szendé Katalin – Majorossy Judit: Libri civitatum. Város könyvek a középkori Magyar Királyság közigazgatásában. In: Tiszteletkőr. Történeti tanulmányok Draskóczy István egyetemi tanár 60. születésnapjára. Szerk. Mikó Gábor, Péterfi Bence, Vadas András. Bp., 2012. 319–330.

https://www.academia.edu/5004253/Libri_civitatum._V%C3%A1ros_k%C3%B6nyvek_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_Magyar_Kir%C3%A1lys%C3%A1g_k%C3%B6zigazgat%C3%A1s%C3%A1ban

-Majorossy Judit: Egy határ menti szabad királyi város középkori igazgatásának vázlatos története (Tanulmány egy készülő pozsonyi archontológiai kötet elé). Történelmi Szemle 57 (2015) 441-469.

https://www.academia.edu/18078886/Egy_hat%C3%A1r_menti_szabad_kir%C3%A1lyi_v%C3%A1ros_k%C3%B6z%C3%A9pkori_igazgat%C3%A1s%C3%A1nak_v%C3%A1zlatos_t%C3%B6rt%C3%A9nete_Tanulm%C3%A1ny_egy_k%C3%A9sz%C3%BCL%C5%91_pozsonyi_archontol%C3%B3giai_k%C3%B6tet_el%C3%A9

9-10. Árutermelés és kereskedelem középkori városainkban

-Bácskai Vera: Mezőgazdasági árutermelés és árucseré a mezővárosokban a XV. században. Agrártörténeti Szemle 6 (1964) 3-35. http://real-j.mtak.hu/1350/1/AGRARTORTSZLE_06.pdf

-Budapest története II. Budapest története a későbbi középkorban és a török hódoltság idején. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 97-134. (a vonatkozó részt írta Kubinyi András) https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_02/?pg=0&layout=s

[16. sz%C3%A1zadi mez%C5%91v%C3%A1rosi kereskedelemen Written rules and unwritten norms of 15-16. century market town trade](#)

-Petrovics István: A középkori mezővárosi gazdálkodás. In: Kubinyi András-Laszlovszky József-Szabó Péter: Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet. Bp. 2008. 447–465.

https://www.academia.edu/5487064/A_k%C3%B6z%C3%A9pkori_mez%C5%91v%C3%A1rosi_gazd%C3%A1llkod%C3%A1s_In_Kubinyi_Andr%C3%A1s-Laszlovszky_J%C3%B3zsef-Szab%C3%B3_P%C3%A9ter_Gazdas%C3%A1g_%C3%A9s_gazd%C3%A1llkod%C3%A1s_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_Magyarorsz%C3%A1gon_gazdas%C3%A1gt%C3%B6rt%C3%A9net_anyagi_kult%C3%B1ra_r%C3%A9g%C3%A9szet_Martin_Opitz_Kiad%C3%B3_Bp._2008._447-465

11. **A városi és mezővárosi társadalom.**

-Bácskai Vera: Magyar mezővárosok a 15. században. (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új Sorozat 37.) Bp., 1965.

-Budapest története II. Budapest története a későbbi középkorban és a török hódoltság idején. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 134-163. (a vonatkozó részt írta Kubinyi András)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_02/?pg=0&layout=s

-Fügedi Erik: A befogadó: a középkori magyar királyság. Történelmi Szemle 22 (1979) 354-376. http://real-j.mtak.hu/5745/1/TortenelmiSzemle_2004.pdf

-Granasztói György: Társadalmi tagozódás Brassóban a XV. század végén. Századok 106 (1972) 350-399. http://real-j.mtak.hu/13722/1/Szazadok_1972.pdf

-Kubinyi András: A magyarországi zsidóság története a középkorban. Soproni Szemle 49 (1995) 2-27. http://epa.oszk.hu/01900/01977/00187/pdf/EPA01977_Soproni_Szemle_1995-xlix-1.pdf

-Kubinyi András: A budai német patríciátus társadalmi helyzete családi összeköttetések tükrében a XIII. századtól a XV. század második feléig. Levéltári Közlemények 42 (1971) 203-265.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/LeveletariKozlemenyek_42/?pg=294&layout=s

-Kubinyi András: Parasztok fővárosba költözése a középkor végén. In: Uó: Tanulmányok Budapest középkori történetéről. II. Kötet. Bp., 2009. 571–598.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_Vt_2009_TanBudKozepkorTort_2/?pg=124&layout=s

-Paulinyi Oszkár: Tulajdon és társadalom a Garam-vidéki bányavárosokban. Történelmi Szemle 5 (1962) 173-188. http://real-j.mtak.hu/5722/1/TortenelmiSzemle_1962.pdf

-Szende Katalin: Otthon a városban. Társadalom és anyagi kultúra a középkori Sopronban, Pozsonyban és Eperjesen. Bp., 2004.

https://www.academia.edu/19698955/Otthon_a_v%C3%A1rosban._T%C3%A1rsadalom_%C3%A9s_anyagi_kult%C3%B1ra_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_Sopronban_Pozsonyban_%C3%A9s_Eperjesen._At_home_in_the_town._Society_and_material_culture_in_medieval_Sopron_Pozsony_and_Eperjes_Budapest_MTA_T%C3%B6rt%C3%A9nettudom%C3%A1nyi_Int%C3%A9zete_2004._318_pp

-Szende Katalin: Polgárnak lenni. A polgárjog megszerzésének elvei és gyakorlata a késő-középkori Sopronban. Urbs. Magyar Várostörténeti Évkönyv 1 (2006) 85–107.

https://www.academia.edu/31090629/Polg%C3%A1rnak_lenni._A_polg%C3%A1rjog_megszerz%C3%A9s%C3%A9nek_elvei_%C3%A9s_gyakorlata_a_k%C3%A9s%C5%91-k%C3%B6z%C3%A9pkori_Sopronban_To_be_a_burgher._Principles_and_practice_of_acquiring_burghers_right_in_late_medieval_Sopron_Urbs._Magyar_V%C3%A1rost%C3%B6rt%C3%A9neti_%C3%89vk%C3%B6nyv_I._2006_85-107

12. A Buda-Pest-Óbuda városagglomeráció kialakulásának története.

-Budapest története I. Budapest története az őskortól az Árpád-kor végéig. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 249-349. (a vonatkozó részt írta Györffy György)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_01/?pg=0&layout=s

-Budapest története II. Budapest története a későbbi középkorban és a török hódoltság idején. Bp. 1973. Szerk. Gerevich László. 11-206. (a vonatkozó részt írta Kubinyi András)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_BPT_02/?pg=0&layout=s

-Kubinyi András: Buda, Magyarország középkori fővárosa. In: Uő: Tanulmányok Budapest középkori történetéről. I. Kötet. Bp., 2009. 229-240.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_Vt_2009_TanBudKozepkorTort_1/?pg=230&layout=s

-Kumorovitz L. Bernát: Buda (és Pest) fővárossá alakulásának kezdetei. In: Tanulmányok Budapest múltjából 18. Bp. 1971. 7-57.

http://epa.oszk.hu/02100/02120/00018/pdf/ORSZ_BPTM_TBM_18_007.pdf

2025. 09.04.

Dr. habil. Gulyás László Szabolcs főisk. tanár s. k.